

gratiam non excludunt. Primo exemplis, dicens de Abel, *licet merito justus appellatus sit, peccasse renialiter, si paulo immoderatus aliquando risit, vel animi remissione jocatus est, vel vidit aliquid ad concupiscentum, vel plusculo cibo crudior fuit, etc.*; et infra de justis concludit: *Qui ritiosæ affectionis appetitum magna ex parte frænarunt, ut non obedirent desideriis ejus, justi appellari meruerunt; verum quia in levissimis, et aliquando incautis obrepit peccatum, et justi fuerunt, et sine peccato non fuerunt.* Hieronymus etiam, in lib. 2 et 3 contra Pelagian., sæpe docet esse in justis aliqua peccata, quæ justiam non excludunt; et lib. 2 contra Julianum, non longe a fine: *Sunt (inquit) peccata levia, sunt gravia. Aliud est decem milia talenta debere, aliud quadrantem. Et de otioso quidem verbo, et de adulterio rei tenebimus, sed non est idem suffundi, et torqueri, erubescere, ac longo tempore cruciari.* Et in Epist. 14 ad Celant., minima etiam peccata cavenda esse dicit, quia qui minima contemnit, paulatim decidet; unde supponit in talibus peccatis gravem casum a divina gratia per se non inveniri. Denique Patres omnes quos libr. 9 adduximus, ut probaremus justos non vivere sine peccato, huic veritati attestantur; nam illa peccata, quæ salva justitia in justis inveniuntur, levia seu venalia vocantur.

17. *Tertio, ratione. — Confirmatio.* — Ratio autem hujus veritatis ex natura peccati venialis sumenda est. Nam peccatum, quod gratiam excludit, non id facit ex sola Dei voluntate, sed quia natura sua habet malitiam et gravitatem contrariam divinæ amicitiae, ut capite sequenti dicemus. At vero in peccatis levibus non est hæc malitia contraria divinæ amicitiae; ergo per illa vel ratione illorum non amittitur gratia. Minor probatur, tum quia per veniale peccatum non constituit homo finem ultimum in creatura; ergo neque avertitur a Deo, ut ultimo fine. Consequentia clara est, et antecedens probatur, quia homo cum venialiter peccat, aut non perfecte deliberat prout necessarium est ad constituentium sibi ultimum finem, vel materia peccati est adeo levis, ut moraliter non figat totum cor suum et amorem in illa, divino amori illam formaliter vel virtualiter præferendo; nemo enim censemur, moraliter loquendo, rem levem et parvi momenti ita diligere, nec Deus existimari potest cum tanto rigore illam prohibere. Unde confirmari hoc potest, nam secundum rectam rationem leves offenses,

vel potius leves negligentiae in obsequio amici vel principis, non dissolvunt amicitiam, nec gratiam principis tollunt; ergo idem censendum est de levibus peccatis erga Deum. Sed de hac re latius in materia de Peccatis, ubi etiam solvendæ sunt objections quæ ex parte divinæ excellentiæ, quæ quolibet peccato offenditur, sumi solent; inde enim solum concluditur etiam veniale peccatum esse altioris ordinis quam sint omnia mala pœnæ, vel offenses humanae, ut tales sunt; nihilominus tamen in illo ordine sunt leves, et tantum secundum quid, et ideo gratiam Dei non auferunt. Aliæ vero objections, quæ ex perfectione et puritate justitiae ab hereticis fiunt, dissolutæ sunt in libro nono, tractando de necessitate peccandi justorum in hac vita, et solvuntur sigillatim ab Augustino in lib. de Perfect. justit., et libro secundo de Peccator. merit. et remiss.; et Hieronymo, dialog. secundo contra Pelagian., et videri etiam potest Bellarminus, libr. 4 de Amision. gratiæ, cap. 6.

18. *Conclusio quarta, de venialium collectione.* — Non omittam autem quarto loco addere, per illam particulam exclusivam, *solum peccatum mortale*, non excludit tantum singula peccata venalia, sed etiam quæcumque illorum collectionem, sive simul, sive successive multiplicentur. Quod non minus certum existimo quam præcedentia, si vere in collectione venialium peccatorum persistatur; nam si revera non sit collectio plurium et distinctorum venialium, sed sit, vel unum continens materiam circa quam possint plura venalia committi divisim et paulatim, vel in discursu temporis per plura venalia tandem perveniantur ad unum, quod sit mortale, ut in furtis facile contingit, tunc amittetur quidem gratia, non tamen per collectionem venialium, sed per illud mortale, quod tandem fit. Sic ergo explicata assertio probatur, quia omnia in præcedenti assertione adducta æque hanc probant, quia mors animæ per solum peccatum mortale inducitur; in illa autem collectione nullum est peccatum mortale, ut supponitur, nec tota collectio venialium æquivalet uni mortali, ut optime docet divus Thomas 1. 2, quæst. 88, articulo quarto, quia si illa multitudine peccatorum successive fiat, unum non conjungitur alteri moraliter, ut supponitur, et licet contingat fieri simul, non uniunetur ad unum constituendum, sed mere concomitanter fiunt; ergo non potest ex eis unum mortale coalescere. Item nullum illorum pec-

catorum continet aversionem a Deo ut ab ultimo fine; ergo nec omnia simul avertunt a Deo; ergo nec possunt gratiam excludere. Denique Concilia et Sancti cum docent justos posse levia peccata committere, non perdendo justitiam, non de uno vel alio peccato, nec de certo numero peccatorum, sed indefinite de multitudine peccatorum loquantur; imo in illo loco Proverb. 24: *Septies in die cadit justus*, numerus septenarius censemur positus ad significandam universitatem peccatorum, quæcumque illa sint; ergo nullo modo dici potest esse aliquam multitudinem venialium peccatorum, quæ per se gratiam excludat. Secus vero esse poterit per occasionem, quantum venalia disponunt ad mortale commitendum, ut divus Thomas dicit ad exponentum Augustinum, tract. 42 in Joan., et lib. 50 homiliar., in ultim. Hic autem statim se offert difficultas de remissione gratiæ per venalia peccata, quam in cap. 8 tractabimus.

CAPUT IV.

UTRUM PECCATUM MORTALE EFFECTIVE GRATIAM EXPELLAT, VEL QUOMODO?

1. *Sermo est de lethali actuali duntaxat.* — In hoc puncto sermo est de actuali peccato, nam de originali vel habituali nulla esse potest quæstio, cum tale peccatum nec in actione consistat, nec aliquid positivum sit, sed macula ipsa vel privatio gratiæ, ut voluntaria ex præterito peccato capitilis vel personæ respective. Tale ergo peccatum formaliter opponitur gratiæ, ut in lib. 8 diximus, aliam vero causalitatem effectivam, sive physicam, sive moralem circa expulsionem gratiæ habere non potest; et ita in hoc nulla est inter Theologos controversia. Est ergo sermo de peccato mortali actuali, de quo etiam omnes Doctores fatentur tale peccatum mortale expellere gratiam, merendo ex rigore justitiae illa privari; id enim certum est juxta principia fidei. Nam qui peccat mortaliter meretur in æternum privari visione beata; ergo meretur privari omni jure ad illam; ergo meretur privari gratia quæ hoc jus intrinsecè confert. Et hoc probant omnia capite præcedenti adducta.

2. *Prima opinio, peccatum demeritorie gratiam excludere.* — Hoc ergo supposito, controversia est an illo tantum modo, vel etiam alio, vel morali, vel physico, peccatum gratiam excludat? In qua re communior Theolo-

gorum sententia est, peccatum solum demeritorie gratiam excludere. Ita sentiunt Scholastici similem questionem de charitate disputantes; est autem eadem ratio, ut dixi. Atque ita tenet Bonaventura, in 2, distinct. 26, quæst. 2, ad 4, dum ait peccatum quodammodo expellere gratiam, non quod agat in illam, sed quod ponat impedimentum influentiæ divinæ; et distinct. 36, art. 3, quæst. 2, ad penult., dicit non corrumpi per actionem contrarii agentis, sed propter ineptitudinem subjecti. Et similia repetit in 3, distinct. 31, artic. 1, quæst. 1 ad 2. Ubi idem tenet Richardus, artic. 2, quæst. 5; dicit vero hominem corrumpere charitatem, quatenus in sua voluntate efficit dispositionem charitati contrariam. Durandus, in 4, distinct. 17, quæst. 10, num. 4, aequiparat generationem et corruptionem, dicens actus nostros nihil posse ad utramque efficere, nisi meritorie. Idem habet in 3, dist. 31, quæst. 1, num. 6, quem ibi sequitur Paludanus, quæst. 1, art. 1. Item Scotus, in 2, distinct. 37, quæst. unic., § *Ex ista solutione*, in fine, et § *Ex ista respondetur*, circa medium, et in 3, distinct. 23, quæst. unic., ad 3, ubi de fidei corruptione loquitur. Et sequitur ibidem Gabriel, quæst. 2, artic. 3, dub. 2, ubi idem de charitate sentit, et in 4, distinct. 47, quæst. 4, artic. 3, dub. 3, dicit gradum charitatis non posse effective corrumpi a creatura, quia putat corruptionem vel remissionem illam esse quædam annihilationem, quæ ratio a fortiori procedit de toto habitu; sed ratio supponit falsum, ut supra visum est. Idem tenet Almain., tract. 2 Moral., cap. 4, in ultimo dubiolo, loquens de corruptione habitus fidei; Ocham., quodlib. 3, quæst. 7, ubi problematice rem disputat. Tinet etiam Major, num. 4, distinct. 1, quæst. 1, ad 4, et de gratia loquens, et addendo exclusivam *solum demeritorie*. Idem habet de charitate Henricus, quodlib. 3, quæst. 24, et ex Thomistis antiquis expresse Conradus, 1. 2, quæst. 71, artic. 2, et Paludanus insinuat in 3, distinct. 31, quæst. 1, in ultim. verbis. Et in eadem sententia fuit Capreolus, ut infra referam. Et certe Cajetanus, 3 part., quæst. 86, art. 2, respectu gratiæ nullam oppositionem invenit in peccato, nisi demeritoriam, quamvis alibi de charitate aliter loquat, ut jam dicam. Ex modernis vero Medina 1. 2, quæst. 63, art. 2 circa ad 2, expresse dicit hominem per peccatum amittere gratiam, non quia peccatum corruptat gratiam effective, sed demeritorie, et eodem modo ait amit-

tere cæteros habitus infusos, quos perdit peccando. Et eamdem sententiam tenet Lorca, disput. 40 de Gratia.

3. *Ratio prima probatæ opinionis.* — *Secunda ratio.* — Fundamentum hujus sententiae frequentius esse solet, quia gratia a solo Deo creatur, et ita ab ipso tantum potest annihilar, quia agens creatum nihil annihilare potest. Sed hoc fundamentum supponit falso, nam gratia non creatur, neque annihilatur, ut supra ostensum est, et ita ex hac parte non repugnat illi, quod a creature effective corrumpatur. Sed abstrahendo a nomine creationis et annihilationis, instari potest, quia gratia a solo Deo fit et conservatur, nec potest fieri a creature secundum virtutem naturalem; ergo nec corrumpi potest a creature effective et proprie. Verumtamen etiam ad hanc rationem responderi potest negando consequentiam, quia, licet fiat a solo Deo, sit tamen dependenter in suo esse a subjecto, et ex hac parte poterit expelli ab agente creato, si possit in tali subjecto inducere aliquid formaliter ac physice repugnans gratiæ, vel charitati; quia si aliquid tale dari potest, actio Dei conservantis gratiam illi non resistet, sed illi cedet (ut sic dicam), quia agit secundum modum rebus connaturalem, et non adhibet conatum quo inductionem formæ contrariæ impedit, sicut solet naturale agens fortius actionem debilioris impedit. Fundamentum ergo esse debet, quia nullum contrarium agens potest inducere formam ita contrariam gratiæ vel charitati, quod postea latius expendemus.

4. *Secunda opinio, gratiam a peccato expelli, non tantum demeritorie, sed etiam physice.* — *Fundamentum hujus opinionis.* — Secunda sententia est peccatum non solum demeritorie, sed etiam physice gratiam excludere. Hæc sententia communiter tribuitur D. Thomæ 2. 2, quæst. 24, artic. 10, quia de charitate dicit expelli per peccatum mortale, *effective et meritorie*. Ubi Cajetanus ita sententiam hanc de charitate defendit, ut contrariam dicat ex quadam consuetudine et ignorantia esse profectam. Et licet non declarerit se loqui de efficientia propria et physica, nihilominus in exemplis quæ adducit, et in verbis ac modo loquendi, satis ostendit ita D. Thomam intellexisse; de gratia vero nihil ibi docet. Unde Soto in 4, distinct. 15, quæst. 1, artic. 2, circa § *Quod si arguas*, ex mente Cajetani, dixit peccatum effective expellere charitatem, quia est actus contrarius illi, gra-

tiam autem corrumpere demeritorie, quia dum peccator a se expellit divinam amicitiam, gratia Dei privari meretur. Quamvis autem in lib. 2 de Natur. et grat., cap. 17, dicat gratiam et peccatum formaliter, et ex natura rei opponi, et mutuo se excludere, ibi tamen non videtur loqui de actuali peccato, sed de habituali, quod in priori loco vocat esse in peccato. Eamdem opinionem quoad charitatem sequitur Valentia, tom. 2, disputat. 3, quæst. 2, punct. 4; et, licet de gratia nihil dicat, ex discursu colligitur idem de illa sentire. Vasquez etiam 1. 2, disput. 91, de corruptione utriusque, gratiæ scilicet et charitatis, eodem modo sentit. Fundamentum est, quia peccatum formaliter et ex natura rei opponitur gratiæ et charitati; ergo qui efficit peccatum, effective expellit gratiam et charitatem.

5. *Distinctione utendum.* — In hoc puncto distingueri imprimis oportet de peccato ipso, et de homine efficiente peccatum; sicut enim hæc duo diversa sunt, ita in ratione causandi vel efficienti multum differre possunt. Sicut enim in Philosophia, quia calor productus ab igne distinctus est ab igne, aliud est querere an calor productus expellat effective frigus, et an ignis vel calor ejus effective illud expellat. Unde oportet etiam distinguere inter peccatum actuale, et habitual, quatenus ab actuali inducitur seu relinquitur, quia revera sunt aliquo modo distincta, et ideo de illis diversa esse potest difficultas. Ulterius etiam oportet distinguere causalitatem formalem ab efficiente, quia non solum diversæ sunt, sed etiam non sunt ita connexæ, ut cui una tribuitur, alia sit tribuenda; imo, per se loquendo, et respectu ejusdem, cui una convenit, altera repugnat, cum una intrinseca sit, alia extrinseca. Deinde distinguenda est efficientia in physicam et moralem; constat enim ex superioribus, et ex principiis philosophiae esse distinctas. Unde etiam in praesenti distinguuntur, quia non est cur confundantur. Imo addo ulterius quod, licet causa meritoria sit una ex moraliter efficientibus, nihilominus non convertitur, possunt enim esse alii modi efficienti moraliter præter meritum, ut patet de impetratione, consilio, imperio, et similibus. Addo præterea, sicut in causalitate effectiva, vel ad producendum, vel corrumpendum aliquid, distinguimus physicam efficientiam a morali, ita in causalitate formal, sive constitutiva, sive expulsiva, illam duplarem causalitatem intervenire posse ac distinguen-

dam esse, quia est eadem ratio, et in sequentibus probabitur. Denique addo non tantum effectus physicos, sed etiam morales, esse posse ex natura rei sine extrinseca institutione vel impositione; sicut enim calor ex natura sua habet physicam actionem calefaciendi, ita consilium ex natura sua habet moralem vim persuadendi, vel inducendi ad opus, et sic de aliis, ut in discursu magis expemus.

6. *Assertio prima.* — Dico ergo primo: habitual peccatum non potest expellere gratiam effective, sive physice, sive meritorie, aut moraliter, aut quovis alio modo. Ita docet expresse Cajetanus, dicta quæst. 24, art. 12, et cæteri in hoc videntur convenire. Solus Soto, ex quodam suo principio philosophico, quo in 4, ubi supra, utitur, videri potest aliud sensisse. Sentit enim ille, cum ignis calefacit aquam, calorem ipsum in aqua productum expellere physice et effective frigus aquæ: *Quia contraria*, inquit, *mutuo se expellunt active*; et exponit, id est, *per se immediate, sicut frigus calorem*. Et hoc modo dicit opponi gratiam et esse in peccato, seu peccatum habitual. Verumtamen etiam illud principium in philosophia falsum est, nam calor in aquam ab igne immissus non expellit active frigus, sed formaliter, quod inde potius probatur, quia per se immediate expellit; hoc enim proprio pertinet ad causalitatem formalem, licet in suo genere possit accommodari efficienti, non tamen absolute et simpliciter illi attribui. Declaro breviter, nam hic effectus privativus, qualis est expulsio formæ oppositæ, a nulla causa positive fit per se primo per positivam causalitatem, sed fit secundario quatenus resultat ex alio effectu positivo, quia nulla causa intendens ad malum operatur seu causat, et quia causalitas effectiva necessario debet proxime tendere ad terminum positivum. Igitur in illo genere causæ censemur una causa expellere formam, in quo causat effectum incompossibilem formæ quam expellit, quia accessorum sequitur principale. At vero calor productus in aquam nihil positive in aqua causat efficientio, sed tantum formaliter constituit illam calidam, et inde sequitur expulsio frigoris; ergo calor ille expellit frigus formaliter, non effective. Idem ergo est in habituali peccato respectu expulsionis gratiæ, quia illud peccatum nec physice nec moraliter causat aliquid effective in homine, sed tantum formaliter constituit illum peccatorem, vel deformem, aut maculatum. Item de phy-

sica efficientia est hoc evidentius, quia illud peccatum non est aliqua res positiva, vel qualitas, quæ efficere possit aliquid. Quis enim dicat tenebras expellere lumen effective? peccatum autem habitual, quatenus sub physica ratione concipi potest, solum est privatio inhaerentis gratiæ; non habet ergo efficientiam physicam ad expulsionem ejus. Item de merito est res manifesta, quia meritum vel demeritum proprium sumptum consistit in actu, non in habitu, ut sequenti libro dicetur. De alia denique morali causalitate effectiva eadem fere ratio est, tum quia omnis moralis efficientia fundatur in aliqua actione morali; tum quia nullum genus talis efficientiæ potest in sola habituali privatione considerari aut intelligi.

7. *Assertio secunda.* — *Tripliciter dicitur aliquid operari.* — Dico secundo: Actuale peccatum non expellit gratiam effective per propriam et physicam efficientiam. Hæc assertio imprimis non est contra D. Thomam, tum quia nunquam addit illam particulam physice, neque aliquid aliud, unde talis mens ejus colligi possit; tum etiam, quia, in art. 12 ejusdem quæstionis, longe aliter hanc efficientiam exponit, ut statim declarabo. Deinde Cajetanus, Valentia et Vasquez non actui peccati, sed ipsi homini, vel voluntati peccatum operanti, hanc tribuunt efficientiam physicam, non autem ipsi peccato actuali. Unde comparant hominem expellentem a se gratiam per peccatum igni expellenti frigiditatem aquæ mediante calore. Deinde sumitur ex D. Thoma, 1 part., quæst. 48, art. 1 ad 4, ubi sic inquit: *Aliquid agere dicitur tripliciter. Uno modo formaliter, eo modo loquendi quo dicitur albedo facere album. Et sic malum etiam ratione ipsius privationis dicitur corrumpere bonum, quia est ipsa corruptio, vel privatio boni. Alio modo dicitur agere effective, sicut pictor dicitur facere album parietem. Tertio modo per modum causæ finalis, sicut finis dicitur efficere movendo efficientem. His autem duabus modis malum non agit aliquid per se, id est, secundum quod est privatio quedam, sed secundum quod ei bonum adjungitur. Nam omnis actio est ab aliqua forma, et omne quod desideratur ut finis, est perfectio aliqua, et ideo, ut Dionysius dicit, 4 cap. de Divin. nomin., malum non agit, neque desideratur, nisi virtute boni adjuncti. Per se autem est infinitum, et præter voluntatem et intentionem. Cum ergo peccatum non expellat gratiam, nisi quatenus malum est, aperte sequitur ex doctrina divi*

Thomæ peccatum non expellere gratiam effective secundum propriam efficientiam. Unde 1. 2, quæst. 83, art. 1 ad 4, eamdem doctrinam ad peccatum applicat, et quæst. 2 de Verit. seu unica de charitate, dicit: *Charitas non expellitur a peccato sicut ab agente, sed sicut a necessario.* Ac denique in dicto articulo, postquam dixit peccatum expellere effective charitatem, rationem reddit, *qui a mortale peccatum contrariatur charitati,* quæ ratio ad summum probat expulsionem formalē. Et ita vel loquitur late de efficientia, ut ex aliis locis citatum est, vel illam tribuit peccanti, non peccato.

8. *Fundamentum assertionis.* — *Pura omissione non generat habitum.* — Ratione igitur probatur assertio ex principio posito, quod nulla forma expellit aliam formam oppositam effective per seipsum, nam illa est expulsio formalis; solum ergo illa forma expellit aliam effective physice, quæ per similem efficientiam inducit aliquam positivam formam formaliter expellentem aliam. Sed hoc non invenitur in actuali peccato mortali, quia vel nullam formam positivam inducit in animam vel in voluntatem, vel non talem, quæ gratiæ vel charitati formaliter repugnet. Si enim actuale peccatum consideretur quoad actum realem et physicum, quem pro materiali includit, sic potest quidem ad summum inducere habitum aliquem operativum, vel vitiosum, vel fortasse indifferentem, qui habitus nec excludit formaliter gratiam et charitatem, ut est per se notum, quia etiam gratia et charitas, cum infunduntur peccatori, non expellunt formaliter hos habitus, tum etiam quia inductio talis habitus est impertinens ad gratiæ expulsione. Nam si ponamus peccatum esse puræ omissionis, nullum habitum inducat, et tamen expellet charitatem et gratiam. Item, licet habeat conjunctum actum positivum, qui sit causa omissionis, ut velle studere in tempore pro quo aliud præceptum affirmativum obligat, fieri potest ut talis actus supponat habitum, et ideo nullum inducat, nec præexistenter augeat, si remissus sit. Idemque argumentum de quolibet peccato commissionis quoad ejus materiale fieri potest. Quia peccatum ratione sui actus nihil efficit in essentia animæ; in voluntate autem ad summum potest aliquem viti habitum efficere, qui per se non expellit formaliter charitatem, ut per se notum est. Si vero in peccato consideretur formalis aversio, quæ in illo rationem peccati complet, per illam nihil physicæ efficere

potest, quia secundum veriorem doctrinam malitia moralis in privatione consistit, quæ non potest esse principium physicæ actionis, idemque est si in positiva relatione rationis ponatur, ut constat; quod autem sit realis et physica ratio, probabile non est, et maxime quoad aversionem a Deo, in qua nulla positiva habitudo ad aliquod objectum considerari potest; nam si quæ talis est in peccato, ad conversionem potius quam ad aversionem pertinet, eademque potest in tali actu reperiri cum aversione, et sine illa, manente eadem conversione et physica habitudine ad objectum, ut patet in voluntate circa idem objectum delectabile, quando est prohibitum, vel quando non est prohibitum, vel cum sufficienti advertentia, vel sine illa. Nam revera potest in actu voluntatis nulla physica mutatio fieri, sed solum in advertentia intellectus, et nihilominus uno modo factus avertit a Deo, et non alio. Illa ergo ratio aversionis non potest in reali ac physico modo, vel entitate positiva consistere, sed in morali ratione seu privatione. Denique ista aversio non est formaliter in actu mortalis peccati ordinarie loquendo, sed est tantum virtualiter, non quidem physicæ per aliquam realem proprietatem in qua eminenter tales actus vitiosi continetur, nihil enim tale cum fundamento cogitari potest, sed dicitur virtualiter includere aversionem secundum moralem existimationem, quatenus includit contemptum quemdam voluntatis præcepti Dei; ergo, secundum propriam rationem talis aversionis non potest esse principium alicujus actionis physicæ productivæ alicujus rei, et consequenter neque expulsivæ; nam expulsio effectiva non est nisi ratione productionis formæ incompossibilis, ut declaratum est.

9. *Assertio tertia: de expulsione gratiæ et charitatis per mortale.* — Dico tertio: peccatum actuale mortale non expellit formaliter gratiam vel charitatem, physicæ loquendo. Hæc assertio sequitur ex his quæ in libr. 8 diximus, de oppositione gratiæ ad actuale peccatum, nam oppositorum eadem est ratio. Unde si gratia non expellit physicæ ac formaliter peccatum, nec etiam e converso peccatum sic expellet gratiam. Deinde de gratia probatur, quia peccatum actuale, eo modo quo physicæ informat hominem, non est in eodem subjecto in quo est gratia; ergo non potest illam physicæ expellere, quia contraria illa sunt, quæ ab eodem subjecto mutuo se expellunt. De charitate vero probatur,

quia habitus et actus non opponuntur formaliter. Unde physicæ loquendo, actus non excludit habitum formaliter; sed charitas et peccatum actuale comparantur ut habitus et actus; ergo non potest actuale peccatum physicæ excludere charitatis habitum. Major probatur, quia contraria, quæ mutuo se expellunt, formaliter debent esse ejusdem generis, qualia sunt, vel habitus inter se, vel actus inter se; actus vero et habitus sunt diversæ rationis, et habent modum efficiendi valde diversum. Unde in acquisitis, propter hanc solam rationem, actus per se ac immediate non excludit nec minuit formaliter habitum, sed solum quatenus contrarium, vel dispositionem habitualem inducit; hæc autem ratio æque procedit in habitibus infusionis. Nam solum differunt in hoc quod sunt altioris ordinis; hæc autem ratio non juvat ad formalem expulsione physicam, sed magis illam impedit, quia etiam contraria debent esse ejusdem ordinis, et ideo virtus infusa non excludit formaliter acquisitum habitum, nee e contrario; actus autem peccati est naturalis ordinis, et acquisitus; ergo non habet proportionem, ut habitum physicum formaliter excludat.

10. *Tandem suadetur assertio quoad utramque partem.* — Præterea discursus factus in præcedenti assertione, hic tam ad gratiam quam ad charitatem applicari potest, quia formalis expulsio physica non fit, nisi per formam realem physicæ informantem subiectum, a quo altera forma physicæ informans expellitur, quia causalitas expulsiva, ut dixi, in re non est alia a causalitate inductiva et informativa, ideoque nisi hæc sit physica, neque illa esse potest. At vero in actuali peccato nihil est reale physicæ informans animam, formaliter repugnans habitui gratiæ vel charitatis; ergo non potest tale peccatum physicæ expellere formaliter gratiam vel charitatem. Minor in peccato omissionis, ut sic, est evidens, quia omissione per se, et ut talis est, nullam formam physicam ponit in anima, et si habet actum adjunctum, eadem vel major ratio est de illo quæ de peccato commissionis. In peccato autem commissionis, totum id quod est physicum et reale potest esse in voluntate cum charitate vel gratia, quia totum illud potest separari a malitia morali vel aversione, ut per inconsiderationem aliquam intellectus, vel aliam causam inducentem necessitatem in voluntate, seu impedientem virtualem voluntatem aversionis, seu inordinationis actus, ut jam declaravi. Unde argu-